

Wyrok z dnia 5 maja 1999 r.

I PKN 670/98

Warunku podania pracownikowi w piśmie o wypowiedzeniu umowy o pracę jego przyczyny (art. 30 § 4 KP) nie może zastąpić ocena pracodawcy, że przyczyna ta - mimo że nie została wskazana - była znana pracownikowi.

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jerzy Kwaśniewski, Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 maja 1999 r. sprawy z powództwa Zdzisława G. przeciwko Komunalnemu Zakładowi Budżetowemu w N.D. M. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 1 czerwca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

W imieniu pozwanego Komunalnego Zakładu Budżetowego w N.D. M., wniesiona została kasacja od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 1 czerwca 1998 r. [...], którym Sąd ten oddalił jego apelację od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy dla Warszawy-Pragi z dnia 20 lutego 1998 r. [...].

Powód Zdzisław G. wystąpił o orzeczenie bezskuteczności wypowiedzenia warunków pracy, a następnie wobec upływu okresu wypowiedzenia, o przywrócenie do pracy w Komunalnym Zakładzie Budżetowym w N.D.M. Sąd Pracy uwzględnił powództwo i przywrócił go do pracy na poprzednich warunkach oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 12.149,50 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, pod warunkiem podjęcia przez powoda pracy w terminie 7 dni licząc, od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Uwzględniając powództwo Sąd Pracy miał na uwadze, że Zdzisław G. był zatrudniony w Komunalnym

Zakładzie Budżetowym w N.D.M. od dnia 1 lipca 1993 r. na stanowisku inspektora – magazyniera. W okresie jego (łącznie blisko trzymiesięcznej) nieobecności po wypadku przy pracy w lutym 1996 r., pozwany uzyskał zgodę Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” na zmianę stanowiska pracy. Bezpośrednio po zwolnieniu lekarskim powód przebywał na urlopie wypoczynkowym (w okresie 1 – 31 lipca 1996 r.). Przyczyną wypowiedzenia były częste nieobecności powoda (w okresie od lutego 1996 r.), dezorganizujące pracę w zakładzie, spowodowane zwolnieniami lekarskimi oraz urlopem wypoczynkowym (w lipcu 1996 r.). Wypowiedzenie zmieniające warunki pracy (sporządzone 10 lipca 1996 r.) zostało doręczone powodowi 31 lipca 1996 r. Zakład pracy wypowiedział w nim powodowi dotychczasowe warunki pracy na stanowisku inspektora – magazyniera i powierzył z dniem 1 sierpnia 1996 r. stanowisko inspektora do spraw rozliczeń czynszów (przy zachowaniu dotychczasowego wynagrodzenia). Tego samego dnia powód złożył w zakładzie pracy pismo, w którym informował, iż nie wyraża zgody na zmianę stanowiska. Wobec powyższego, zakład pracy z dniem 7 sierpnia 1996 r. powierzył powodowi obowiązki inspektora do spraw zaopatrzenia na okres do rozwiązania umowy o pracę, tj. do dnia 31 października 1996 r. Zdaniem Sądu Pracy strona pozwana w doręczonym powodowi wypowiedzeniu warunków pracy naruszyła przepisy o wypowiedaniu umów o pracę, gdyż nie podała w nim przyczyn wypowiedzenia oraz powierzenia innego stanowiska w okresie wypowiedzenia. W związku z powyższym oraz mając na uwadze, że powód podlega szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem na mocy przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.), Sąd Pracy na podstawie art. 45 § 3 KP orzekł (zgodnie z żądaniem pozwu) o przywróceniu powoda do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy.

Po rozpoznaniu apelacji strony pozwanej Sąd drugiej instancji doszedł do przekonania, iż nie zasługuje ona na uwzględnienie. W jego ocenie, Sąd pierwszej instancji zgromadził w staranny sposób materiał dowodowy i dokonał jego wszechstronnej analizy, nie uchybiając przy tym obowiązującym przepisom prawa materialnego. Ze zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie wynika, iż w piśmie pozwanego zakładu pracy skierowanym do powoda, zawierającym oświadczenie woli w przedmiocie wypowiedzenia warunków pracy, brak jest wskazania przyczyny takiej decyzji pracodawcy. Obowiązek podania przyczyn wypowiedzenia warunków pracy wynika z art. 30 § 4 KP, stosowanego odpowiednio w myśl art. 42 § 1 KP. Argumentacja pozwanego, iż powód znał przyczyny wypowiedzenia z rozmów ze zwierzchni-

kami oraz ze spotkania z Komisją Zakładową NSZZ „Solidarność” w sprawie wyrażenia zgody na zmianę warunków pracy, jest chybiona, gdyż nie jest to równoznaczne ze spełnieniem wymogów art. 30 § 4 KP. Następną nieprawidłowość polega na powierzeniu powodowi stanowiska inspektora do spraw rozliczeń czynszów z pierwszym dniem okresu wypowiedzenia, tj. z dniem 1 sierpnia 1996 r., a nie z upływem okresu wypowiedzenia, tj. z dniem 31 października 1996 r. Oceny tej nie zmienia to, że z dniem 7 sierpnia (do końca okresu wypowiedzenia) pracodawca powierzył powodowi stanowisko inspektora do spraw zaopatrzenia na podstawie art. 42 § 4 KP. Powierzenie innej pracy, przy zachowaniu zasad przewidzianych w tym przepisie, nastąpiło bowiem dopiero po 7 dniach, licząc od daty wypowiedzenia. Sąd Pracy słusznie ustalił, iż powodowi przysługuje oprócz przywrócenia do pracy także wynagrodzenie za okres pozostawania bez pracy (na podstawie art. 47 § 1 KP), pod warunkiem jej podjęcia w terminie 7 dni. Powód, jako osoba szczególnie chroniona przed wypowiedzeniem warunków pracy, mógł domagać się przywrócenia go do pracy, natomiast Sąd Pracy (w myśl art. 45 § 1 KP) w związku z brakiem przesłanki wymienionej w art. 45 § 3 KP (upadłości lub likwidacji pracodawcy), był zobowiązany do orzeczenia przywrócenia do pracy. W świetle powyższego argumenty strony pozwanej o trudnościach związanych z ewentualnym przywróceniem powoda do pracy są bezprzedmiotowe. Apelacja strony pozwanej nie przedstawia żadnych nowych okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na dokonaną w sposób prawidłowy ocenę stanu faktycznego i - jako stanowiąca jedynie polemikę z tymi ustaleniami - nie może być uwzględniona. Nie ma też podstaw do uwzględnienia z urzędu, jak to podnosi strona pozwana, innego niż wybrane przez pracownika jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń (odszkodowania zamiast przywrócenia do pracy), albowiem nie można uznać w realiach rozstrzyganej sprawy, iż roszczenie powoda o przywrócenie do pracy może być uznane za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (art. 8 KP). Przyczyna wypowiedzenia zmieniającego ustała, gdyż obecnie powód jest zdrowy i zdolny do wykonywania dotychczasowej pracy magazyniera, zaś formalne błędy przy powzięciu decyzji o wypowiedzeniu zmieniającym były istotne.

Zaskarżonemu wyrokowi Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych kasacja stawia zarzut, iż narusza on art. 45, 47 § 1, art. 30 § 4 KP w związku z art. 42 § 1 i 8 KP, a także art. 328 § 2 KPC i art. 477¹ § 2 KPC.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie mogła zostać uwzględniona, gdyż nie ma usprawiedliwionych podstaw. Przede wszystkim istnieje wyraźny dysonans między zarzutami postawionymi w jej petitum, a ich uzasadnieniem. Zarzuty zasadniczo dotyczą naruszenia prawa materialnego, natomiast zdecydowana większość uzasadnienia kasacji skupiona została na wykazywaniu, iż fakty ustalone, czy też przyjęte jako podstawa rozstrzygnięcia Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, mijają się z prawdą. Cały ten wywód uzasadnienia kasacji nie może być wszakże wzięty pod uwagę przez Sąd Najwyższy z tego względu, iż nie koresponduje on z zarzutami dotyczącymi naruszenia przepisów prawnych. Zarzut kasacji - by był skuteczny – dotyczyć może tylko naruszenia prawa (materialnego lub procesowego), natomiast nie może sprowadzać się do kwestionowania faktów (art. 393¹ KPC). Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia może zostać skutecznie zakwestionowana tylko w sposób pośredni, a mianowicie przez wskazanie naruszeń konkretnych przepisów postępowania (przy czym naruszenia te muszą być tego rodzaju, że mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy – art. 393¹ pkt 2 KPC) i uwiarygodnienie w ten sposób tezy, że w ich następstwie ustalona faktyczna podstawa rozstrzygnięcia jest co najmniej wątpliwa bądź w ogóle nie odpowiada istniejącemu stanowi rzeczy. Sąd Najwyższy rozpoznaje przy tym sprawę w granicach kasacji, które wyznaczone są przez podane w niej podstawy, tj. wskazanie konkretnych przepisów prawa, które w ocenie wnoszącego kasację zostały naruszone, oraz jej uzasadnienie (art. 393³ KPC). Z tego punktu widzenia nie zasługuje na uwzględnienie zwłaszcza zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC, gdyż w kasacji brak jest wyjaśnienia, na czym w tym zakresie polega uchybienie Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. To zaś, że w ocenie wnoszącego kasację Sąd ten inaczej niż ocenił poszczególne fakty, czy też o pewnych faktach nie napisał w uzasadnieniu wyroku, nie oznacza jeszcze, że tym samym naruszył on art. 328 § 2 KPC, skoro w uzasadnieniu wyroku została wskazana podstawa faktyczna rozstrzygnięcia oraz wyjaśniona jego podstawa prawna z przytoczeniem przepisów prawa. W konsekwencji Sąd Najwyższy jako podstawę swojego rozstrzygnięcia musiał przyjąć tezę, iż wiarygodny jest ten stan faktyczny, który został ustalony przez Sąd drugiej instancji. W kasacji w ogóle nie wyjaśnia się, na czym polegało naruszenie przez Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych art. 47 § 1 KP, a to oznacza – niezależnie od bezzasadności tego zarzutu – że powoływanie się nań nie mogło stać się przedmiotem merytorycznej ana-

lizy Sądu Najwyższego. Zarzut naruszenia art. 30 § 4 KP oparty jest na błędnym pojmowaniu tego przepisu przez wnoszącego kasację. Przepis ten wyraźnie stanowi, że przyczyna uzasadniająca wypowiedzenie ma być wskazana w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nie określony, a ponieważ oświadczenie to powinno nastąpić na piśmie (art. 30 § 3 KP), to wobec tego powinno być ujęte w piśmie skierowanym do pracownika. Nie może zastąpić tego wymagania – jak tego bezzasadnie chce strona pozwana – to, iż powodowi znana była (według jej twierdzeń) przyczyna wypowiedzenia warunków pracy. Tym samym stanowisko Sądu drugiej instancji, iż przy wypowiedzaniu powodowi warunków pracy doszło do naruszenia art. 30 § 4 KP, nie może budzić wątpliwości, zwłaszcza że istnieją spore różnice w zakresie ustaleń tego Sądu dotyczących okoliczności i przyczyn decyzji pracodawcy o wypowiedzeniu warunków pracy a tym, co w tej sprawie twierdzi się w kasacji, i co z uwagi na zakres i sposób sformułowania w niej zarzutów i ich uzasadnienia, nie mogło być wzięte pod rozwagę przez Sąd Najwyższy.

W uzasadnieniu kasacji zarzut naruszenia art. 45 KP połączony został z naruszeniem art. 477¹ § 2 KPC. Pierwszy z tych przepisów dotyczy roszczeń stanowiących następstwo dokonania przez pracodawcę wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę na czas nie określony (w szczególności przywrócenia do pracy i odszkodowania). W myśl zaś art. 477¹ § 2 KPC, jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może także z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne. Przepis ten ma szerszy zakres odniesienia niż art. 45 KP, gdyż dotyczy wszelkich alternatywnie przysługujących roszczeń pracowniczych, a nie tylko tych, które stanowią następstwo wadliwego rozwiązania stosunku pracy przez pracodawcę. Należy więc przyjąć, że zasadniczo dotyczy on innych roszczeń niż wymienione w art. 45 KP (56 KP), a w każdym razie „brak uzasadnienia”, o którym mowa w art. 477¹ § 2 KPC nie może być inaczej pojmowany niż wynika to z art. 45 § 2 i 3 KP. W przeciwnym bowiem razie należałoby przyjąć, że uregulowania zawarte w tych przepisach – mimo iż są one późniejsze niż art. 477¹ § 2 KPC (wprowadzone zostały bowiem w 1996 r.) – w istocie nie mają znaczenia, bo decydujące jest to, co wynika z art. 477¹ § 2 KPC. Innymi słowy, przepis art. 477¹ § 2 KP nie może przekreślać sensu i ratio legis regulacji art. 45 § 2 i 3 KP między innymi z tej racji, że jest to regulacja bardziej szczegółowa, późniejsza, a przy tym należąca do prawa materialnego, co o tyle jest istotne, że przepisy procesowe mają do pewnego stopnia rolę „służebną” względem celów

nakreślanych przez prawo materialne. Nie ma tym samym racji strona pozwana, gdy stara się wykazać, że skoro z art. 477¹ § 2 KPC wynika, iż nie należy przywracać pracownika do pracy, gdy roszczenie takie okazuje się być „nieuzasadnione”, to wobec tego wykluczone jest stosowanie reguły z art. 45 § 3 KP, który w przypadku tzw. pracowników szczególnie chronionych przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę (do tej kategorii zaś należy powód) upoważnia do zasądzenia odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy tylko wtedy, gdy zachodzą przyczyny określone w art. 41¹ KPC (ogłoszenie upadłości, likwidacja pracodawcy). Oznacza to, że zarówno zarzut naruszenia art. 477¹ § 2 KPC, który nie powinien być w sprawie stosowany i słusznie przez Sąd w zaskarżonym wyroku nie został powołany w charakterze podstawy rozstrzygnięcia, jak i naruszenia art. 45 KP, który został w nim trafnie zastosowany (art. 45 § 3 KP), a który według strony pozwanej powinien być pominięty, są bezpodstawne. Bezpodstawność tych zarzutów jest tym bardziej oczywista, jeżeli zważyć na treść ustaleń faktycznych przyjętych w zaskarżonym wyroku i miarodajnych dla Sądu Najwyższego, z których wynika, że brak było merytorycznych przesłanek do uznania, że przywrócenie powoda do pracy było niecelowe lub niemożliwe (art. 45 § 2 KP) lub że jego roszczenie było nieuzasadnione (art. 477¹ § 1 KPC).

W kasacji znajduje się jeszcze zarzut naruszenia art. 8 KP, gdyż zdaniem strony pozwanej przywrócenie powoda do pracy jest sprzeczne ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem prawa. Przy ocenie tego zarzutu należy mieć na względzie, że odwoływanie się do art. 8 KP może być skuteczne tylko wyjątkowo, w przeciwnym razie prowadzi to do podważania ustanowionego porządku prawnego i jest groźne dla bezpieczeństwa prawnego. Liberalne traktowanie klauzul generalnych, zwłaszcza tego typu jak występujące w art. 8 KP, może być źródłem niebezpiecznego woluntaryzmu, a to oznacza, iż sięganie do nich nie powinno być nadużywane w praktyce, w tym także w orzecznictwie sądowym. W istocie przy tym brak w kasacji wyjaśnienia, na czym polega kolizja między przywróceniem powoda do pracy a społeczno gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Jeżeli bowiem pojmować ją tylko tak – jak zdaje się to czynić strona pozwana – że dochodzenie przywrócenia do pracy jest zawsze sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, gdy przywrócenie takie jest niecelowe lub niemożliwe, to tym samym przekreślony zostałby w istocie sens zarówno unormowania zawartego w art. 45 § 2 KP, które zakłada pewien margines swobody oceny sędziowskiej, jak i (głów-

nie) art. 45 § 3 KP in fine, u podłoża którego leży myśl, że mimo tego, iż przywrócenie do pracy jest niecelowe lub niemożliwe, to pracownicy korzystający ze szczególnej ochrony przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę powinni być przywracani do pracy, bez możliwości zasądzenia przez sąd w to miejsce odszkodowania. Inaczej mówiąc, sprzeczność korzystania z prawa przywrócenia do pracy ze społeczno gospodarczym jego przeznaczeniem musi polegać na czymś więcej niż to, co zostało już uwzględnione przez ustawodawcę w art. 45 § 2 i 3 KP. Ponadto zarzut naruszenia art. 8 KP o tyle jest – dodatkowo – chybiony, że opiera się na innych twierdzeniach dotyczących faktów niż te, które zostały ustalone i wzięte pod uwagę w zaskarżonym kasacją wyroku.

Mając na uwadze powyżej wskazane motywy Sąd Najwyższy, przy uwzględnieniu art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji wyroku.

=====